

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยจะนำเสนอถึงกระบวนการพัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวม โดยใช้รูปแบบการวางแผนเสริมสร้างเด็ก ในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน การศึกษาครั้งนี้จะนำเสนอผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ส่วนดังนี้คือ

ส่วนที่ 1 บริบทของตำบลหมอกจำแป่

ส่วนที่ 2 ผลการศึกษากระบวนการพัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวม

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการตามโครงการการวางแผนเสริมสร้างเด็ก จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ขั้นที่ 2 การอบรมให้ความรู้ทีมสหวิชาชีพระดับพื้นที่ โดยทีมสหวิชาชีพระดับ

จังหวัด (ครู ก)

ขั้นที่ 3 การจัดเวทีประชาคม

ขั้นที่ 4 การจัดทำโครงการการวางแผนเสริมสร้างเด็ก ตำบลหมอกจำแป่

ขั้นที่ 5 การนำโครงการไปปฏิบัติ

ขั้นที่ 6 การประเมินผล

ส่วนที่ 3 ผลการพัฒนาเด็กโดยใช้กระบวนการเสริมสร้างเด็กอย่างเป็นองค์รวม ทำให้เกิด

3.1 ทีมสหวิชาชีพระดับพื้นที่ เกิดนวัตกรรม ในการบูรณาการทุกภาคส่วน และ

ได้แผนยุทธศาสตร์ของชุมชน

3.2 ผลต่อเด็ก ทำให้เด็กเกิดกระบวนการเรียนรู้ และทำให้ภาวะสุขภาพเด็กได้รับการพัฒนาในทุกด้าน

3.3 ชุมชนและสังคม เกิดพื้นที่สร้างสรรค์/แหล่งเรียนรู้ และ ชุมชนต้นแบบในเขตอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน ในการพัฒนาเด็กตามโครงการการวางแผนเสริมสร้างเด็ก

ส่วนที่ 1 บริบทของตำบลหมอกจำแป่

ตำบลหมอกจำแป่ ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีพื้นที่ประมาณ 246 ตารางกิโลเมตร ระยะทางห่างจากอำเภอเมือง 20 เมตร ภูมิประเทศ ส่วนใหญ่เป็นป่าและมีภูเขา สูงสลับซับซ้อน คิดเป็นร้อยละ 90 ของพื้นที่ทั้งหมด ร้อยละ 10 เป็นที่ราบตามแนวเชิงเขา หุบเขา และตามบริเวณฝั่งแม่น้ำ โดยมีแม่น้ำไหลผ่านคือ แม่น้ำสะงะและแม่น้ำสะงา

ด้านการปกครอง แบ่งการปกครองเป็น 9 หมู่บ้าน ปกครองโดยกำนัน และมีองค์การบริหารส่วนตำบลหมอกจำแป่ ทางอำเภอและหน่วยงานราชการอื่นๆ มาช่วยสนับสนุนดำเนินการ พัฒนาตำบล และหมู่บ้าน ในหมู่บ้านมีการปกครองโดยการจัดตั้งคณะกรรมการหมู่บ้าน มีผู้ใหญ่บ้าน เป็นประธานกรรมการหมู่บ้าน และมีการแต่งตั้งกรรมการฝ่ายต่างๆ เพื่อช่วยดูแลความสงบใน หมู่บ้าน และช่วยพัฒนาหมู่บ้านซึ่งแต่ละชุดจะเลือกโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้นำชุมชน และชาวบ้านสมัครใจ โดยมีการใช้กฎหมู่บ้านหากมีงานหรือกิจกรรมต่างๆ ในหมู่บ้าน ก็จะมีการจัดประชุมกรรมการของหมู่บ้าน

ลักษณะทางด้านประชากร

1) ลักษณะประชากร ตำบลหมอกจำแป่

ประชากรของตำบลหมอกจำแป่มี 4 กลุ่ม คือ ชาวไทยใหญ่ ชาวพื้นเมือง ชาวเขาเผ่าม้ง และชาวเขาเผ่ากระเหรี่ยงแดง มีประชากรจำนวนทั้งสิ้น 4,492 คน เป็นชาย 2,300 คน หญิง 2,192 คน จำนวนหลังคาเรือน 1,167 หลังคาเรือน เฉพาะประชากรในหมู่ที่ 1 บ้านหมอกจำแป่ ส่วนใหญ่เป็น ชาวไทยใหญ่และชาวพื้นเมือง

ตาราง 2 จำนวนประชากรบ้านหมอกจำแป่

อายุ	เพศชาย	เพศหญิง
0 - 04	22	16
5 - 09	23	29
10 - 19	40	38
20 - 29	49	72
30 - 39	109	117
40 - 49	122	98
50 - 59	95	95
60 - 69	46	54
70 - 74	20	33
75 ปีขึ้นไป	14	17
รวมทั้งสิ้น	540	569

จากตารางแสดงจำนวนประชากรตามกลุ่มอายุ แยกตามเพศ พบว่า มีจำนวนประชากร 1,109 คน เป็นชาย 540 คน หญิง 569 คน

2) ด้านเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ ประชากรร้อยละ 70 ประกอบอาชีพหลัก คือ เกษตรกรรม เช่น ทำนา ทำสวน ทำไร่ มีพืชเศรษฐกิจที่เป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ กระเทียม ถั่วเหลือง กะหล่ำปลี ใบบัว และมีอาชีพอื่นๆ เช่น รับจ้างทั่วไป ค้าขาย รับราชการ ลูกจ้างของหน่วยงาน และการหาของป่า มีรายได้เฉลี่ยของประชากรประมาณ 9,000 บาทต่อคนต่อปี

3) ด้านการศึกษา ประชากรส่วนใหญ่ สามารถอ่านออกเขียนได้ คิดเป็นร้อยละ 70 มีสถานศึกษาเป็น โรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน เขต 1 จำนวน 8 โรงเรียน เปิดสอนในระดับประถมศึกษา จำนวน 6 โรงเรียน และเปิดสอนระดับมัธยมศึกษา เป็น โรงเรียนขยายโอกาส จำนวน 2 โรงเรียน

4) ด้านสังคม วิถีชีวิตในชุมชน ในปัจจุบันเริ่มเปลี่ยนแปลงจากวิถีที่เรียบง่าย มีความเป็นอยู่มีวัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์เฉพาะแบบไทยใหญ่ หรือชาวไต พึ่งพาธรรมชาติ ชุมชนมีความสัมพันธ์กันและอยู่เป็นสังคมแบบเครือญาติ ทุกคนในหมู่บ้านจะรู้จักกัน ถ้ามีข่าวสารต่างๆ หรือมีความเคลื่อนไหวต่างๆ เช่น มีคนป่วย คนตาย มีคนนอกบ้านเข้ามาในหมู่บ้านก็จะทราบข่าวสารกันทั่วถึงอย่างรวดเร็ว จึงมีการถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์ต่างๆ ต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น

รุ่นหลานในปัจจุบัน จากการทำชุมชนมีความสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างคนในครอบครัวและเพื่อนบ้านนั้น เมื่อมีงานในหมู่บ้าน เช่น งานขึ้นบ้านใหม่ งานแต่งงาน งานศพ หรือกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน ชาวบ้านจะให้ความสำคัญ และจะช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ ซึ่งเป็นธรรมเนียมที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา หรือเป็นมารยาททางสังคมที่ถูกกำหนดขึ้นมาตั้งแต่รุ่นบรรพบุรุษ

สภาพครอบครัว โครงสร้างลักษณะของครอบครัวในหมู่บ้านมีทั้งครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยาย ส่วนใหญ่จะเป็นครอบครัวเดี่ยว ในครอบครัวหนึ่งมีลูกหรือหลานที่มีภาระเลี้ยงดู 1 – 2 คน จำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 4 – 5 คน สภาพที่อยู่อาศัยมีบ้านเป็นของตนเอง แต่ที่ดินเป็นที่ป่าชุมชน

5) ด้านศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรม ในชุมชน มีวัดเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชนในหมู่บ้าน และเป็นศูนย์รวมกิจกรรมทางศาสนาของหมู่บ้าน ประชากรส่วนใหญ่ร้อยละ 85 นับถือศาสนาพุทธ นอกนั้นนับถือศาสนาคริสต์และบางส่วนนับถือผี มีศาสนาสถานในตำบล จำนวน 5 แห่ง ประกอบด้วย วัด และสำนักสงฆ์ ระบบความเชื่อและวัฒนธรรม ประเพณีต่างๆ มีลักษณะคล้ายคลึงกับชนบทอื่นๆ ในภาคเหนือตอนบนทั่วไป ชุมชนมีการสืบทอดขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมที่ดีงามปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่ในอดีต วิถีชีวิตผูกพันกับกิจกรรมประเพณีที่เกี่ยวข้องกับทางพุทธศาสนา ช่วยพัฒนาขีดความสามารถทางสังคม และจิตใจ ที่ส่งผลต่อสภาพจิตใจที่ดีงามของคนในชุมชน ยังแสดงให้เห็นถึงการรวมพลังและมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ซึ่งจะนำไปสู่การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตในด้านอื่นๆต่อไป พื้นฐานอาชีพของคนที่นี่ ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร งานประเพณีและการดำรงชีวิตจึงผูกพันและสอดคล้องกับการเพาะปลูก ประเพณีดั้งเดิมที่สำคัญๆ ของชุมชนหมอกจำแป้ มีดังนี้

ประเพณีปอยส่างลอง หรือ ประเพณีบวชลูกแก้วของชาวไทยใหญ่ (คนไต) ช่วงเดือนมีนาคมของทุกปี เป็นประเพณีบวชสามเณรในกลุ่มเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 10 – 14 ปี โดยนิยมนำมาบวชกันเป็นหมู่ ช่วงปิดเทอมใหญ่ภาคฤดูร้อน การบวชสามเณรของชาวไทยใหญ่นับว่าเป็นประเพณีที่ชาวไตให้ความสำคัญกับประเพณีนี้มาก

เทศกาลสงกรานต์หรือปีใหม่ ในช่วงเดือนเมษายน (ไทยใหญ่เรียก เดือนห้า) มีพิธีรดน้ำคำหัวขอขมาผู้เฒ่าผู้แก่ เป็นประเพณีที่ส่งเสริมให้ประชาชน และเยาวชนในชุมชน ได้รำลึกถึงบุญคุณบิดามารดา ผู้ใหญ่ และเป็นกรรรวมญาติ

เทศกาลประเพณีก่อเจดีย์ทราย"ปอยจำดี" คือประเพณีการขนทรายเข้าวัด เพื่อก่อเจดีย์ทรายในวันวิสาขบูชา และร่วมกันทำบุญที่วัด (คำว่า “ ปอยจำดี ” แปลว่า งานก่อเจดีย์ทราย)จัดในช่วงเดือนพฤษภาคม (ไทยใหญ่เรียก เดือนหก) ชาวบ้านจะพากันไปตักทรายเท่ากับจำนวนอายุของตัวเอง แล้วไปเทลงบนกองทรายหรือเจดีย์ทราย มีการนำอาหารไปถวายพระสงฆ์ที่วัด และนำ

ขงเล็กๆที่ทำจากกระดาษสีต่างๆ ที่ชาวไทยใหญ่ เรียกว่า “ตำซ่อน” หรือ “ตุง” มาปักลงบนเจดีย์ทราย เพื่อความเป็นสิริมงคล

6) ด้านสาธารณูปโภค มีไฟฟ้าใช้ร้อยละ 90 และมีที่ทำการไปรษณีย์อนุญาต 1 แห่ง ด้านการคมนาคม ถนนทั้งในหมู่บ้านและระหว่างหมู่บ้าน ส่วนใหญ่เป็นถนนคอนกรีตและลาดยาง ยกเว้นหมู่ที่ 7 บ้านห้วยโป่งอ่อน ที่ยังเป็นถนนลูกรัง การบริการสาธารณะในตำบลหมอกจำแป่ ด้านสาธารณสุข มีสถานีอนามัย จำนวน 3 แห่ง ซึ่งสามารถให้บริการประชาชนได้ทั่วถึง มีศูนย์สาธารณสุขมูลฐาน จำนวน 2 แห่ง มีบริการด้านอื่นๆ ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สถานีตำรวจภูธร ตำบ่อไปรษณีย์ หอกระจายข่าว

7) องค์กรเกี่ยวกับเด็กในชุมชน

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหมอกจำแป่

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหมอกจำแป่ เปิดรับเด็กในปี 2535 เดิมเป็นศูนย์เด็กเล็กที่ขึ้นอยู่กับกรมศาสนา ในปี พ.ศ.2548 ได้ถ่ายโอนไปอยู่กับองค์การบริหารส่วนตำบลหมอกจำแป่ เปิดรับเด็กอายุตั้งแต่ 2 ปี 8 เดือน – 5 ปี ได้รับการประเมินการดำเนินงาน เป็นศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์การประเมิน 27 ข้อ เป็นระดับดีมาก 2 ปีซ้อน (ปี พ.ศ. 2548 - 2549) และในปี พ.ศ. 2550 ได้เป็นศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์ระดับดีมาก ด้านสิ่งแวดล้อม เนื่องจากมีการดำเนินงานในการคัดแยกขยะและฝึกให้เด็กรู้จักการแยกขยะที่เหลือใช้อย่างถูกวิธี และได้มีการประชุมผู้ปกครองไม่ให้เด็กนำขนมกรูบกรอบมาที่ศูนย์ และได้รับโล่ จากอธิบดี กรมอนามัย ในการจัดงาน การจัดการของเสียชุมชนกับเมืองนำอยู่ เมื่อวันที่ 21-22 เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2550 ที่โรงแรมริชมอนด์ จังหวัดนนทบุรี

โรงเรียนชุมชนบ้านหมอกจำแป่ เป็นโรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัด

แม่ฮ่องสอนเขต 1 เป็นโรงเรียนขยายโอกาสที่เปิดสอนในระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา มีนักเรียนในระดับอนุบาลและระดับประถมศึกษา จำนวน 150 คน นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 193 คน

วัดหมอกจำแป่ เป็นศาสนสถานในตำบลที่เป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชนในหมู่บ้าน และเป็นศูนย์รวมกิจกรรมทางศาสนา เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ร้อยละ 85 นับถือศาสนาพุทธ และวัดยังเป็นสถานที่จัดกิจกรรมของหมู่บ้าน เช่น กิจกรรมทางด้านกีฬา การจัดงานในเทศกาลต่างๆ จนเป็นลานวัด ลานใจ ลานกีฬา ปลอดภัยเสพติด วัดหมอกจำแป่

ส่วนที่ 2 ผลการศึกษากระบวนการพัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวม บ้านหมอกจำแป่ ผู้วิจัยได้ศึกษาในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวม ตามโครงการคาราวานเสริมสร้างเด็ก โดยมีการดำเนินงานเป็น 6 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเตรียมการ โครงการคาราวานเสริมสร้างเด็ก จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้กำหนดแนวทางและขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้ คือ

1. แต่งตั้งคณะกรรมการบริหาร โครงการคาราวานเสริมสร้างเด็ก จังหวัด แม่ฮ่องสอนขึ้น และแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการฯ โดยคณะกรรมการคุ้มครองเด็ก จังหวัดแม่ฮ่องสอน และเชิญคณะกรรมการบริหารโครงการฯ ประชุมเพื่อชี้แจงโครงการ สํารวจข้อมูลจำนวนเด็ก อายุ 0 – 18 ปี แยกตามอายุและตามหมู่บ้านในตำบลพื้นที่เป้าหมาย

2. ประชุมเชิงปฏิบัติการจัดทำแผนการดำเนินงานระดับจังหวัด โดยทีมสหวิชาชีพระดับจังหวัด (ครู ก.) เสนอแผนการดำเนินงานต่อ คณะกรรมการบริหารโครงการฯ เพื่อรับรองแผนปฏิบัติการของจังหวัด และส่งแผนปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองจาก คณะกรรมการบริหารโครงการฯ ให้สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการและผู้สูงอายุ (สท.)

3. กำหนดเลือกพื้นที่ กลุ่มเป้าหมาย คือ เด็กอายุ 0 – 18 ปี ครอบครัวของเด็ก ตลอดจนชุมชน/องค์กรเครือข่ายในพื้นที่นำร่อง โดยมีพื้นที่เป้าหมาย 5 หมู่บ้าน ใน 5 ตำบล นำร่อง จากคัดเลือกของ คณะกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัดแม่ฮ่องสอน (คณะกรรมการบริหารโครงการคาราวานเสริมสร้างเด็ก จังหวัดแม่ฮ่องสอน) ซึ่งมีเป้าหมายของโครงการ ครอบครัว ชุมชน สังคม มีความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการปกป้อง คุ้มครอง และพัฒนาเด็กให้มีคุณภาพ เด็กได้รับการปกป้อง คุ้มครอง และพัฒนาอย่างทั่วถึง และ เด็กมีความรู้คู่คุณธรรม สามารถพึ่งตนเองได้และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

4. เตรียมการฝึกอบรมทีมสหวิชาชีพในพื้นที่ (ครู ข.) ตามแนวทางการบริหารจัดการโครงการ IQ และ EQ โดยเน้นประเด็นในการฝึกอบรม ดังนี้

4.1 องค์ความรู้ด้านการปกป้อง คุ้มครอง และพัฒนาเด็ก

4.2 แนวทางการบริหารจัดการ โครงการปี 2550

4.3 IQ และ EQ

4.4 การวางแผนการจัดกิจกรรมตามยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาเด็กตามที่ องค์กรการบริหารส่วนตำบล /องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น กำหนด

4.5 การจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก

5. งบประมาณสนับสนุน

การดำเนินงานโครงการคาราวานเสริมสร้างเด็ก โดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้รับงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานโครงการคาราวานเสริมสร้างเด็ก โดยมีหน่วยงานรับผิดชอบ

1. สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการและผู้สูงอายุ (สท.เด็ก)

สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการ ฝึกอบรมเพิ่มพูนทักษะทีมสหวิชาชีพ (ครู ข) ให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมเสริมสร้างการเรียนรู้ให้ เด็กและครอบครัวอย่างต่อเนื่อง

2. สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการและผู้สูงอายุ (สท.เยาวชน)

สร้างบทบาทสำหรับเด็กและเยาวชน และอบรมแกนนำเยาวชนตำบล

3. กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ (พส.)

สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงาน การเสริมสร้างกระบวนการดูแลเด็กในชุมชน และการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

งบประมาณสนับสนุนการจัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาเด็กตามยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาเด็ก โดย ทางการบริหารส่วนตำบล(อบต.) เสนอโครงการและสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดแม่ฮ่องสอน (พมจ.มส.) เป็นผู้พิจารณา อนุมัติโครงการและเป็นผู้ดำเนินการเบิกจ่ายงบประมาณ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ขออนุมัติดำเนินการตามโครงการคาราวานเสริมสร้างเด็กพร้อมค่าใช้จ่ายดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง เก็บเอกสารหลักฐานการจ่ายเงินเพื่อการตรวจสอบ

งบประมาณสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมให้แก่เด็ก

ขั้นตอนที่ 2 การจัดอบรมทีมสหวิชาชีพระดับพื้นที่

2.1 เตรียมทีมสหวิชาชีพระดับพื้นที่

การจัดอบรมทีมสหวิชาชีพระดับพื้นที่ หรือ(ครู ข.) ตามโครงการคาราวานเสริมสร้างเด็ก จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้คือ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดแม่ฮ่องสอน ทำหนังสือถึงองค์การบริหารส่วนตำบล หมอกจำแป่ ให้ส่งบุคลากร เช่น สมาชิกสภาตำบล ผู้ใหญ่บ้าน ทีมบริหารหมู่บ้าน อาสาสมัครในพื้นที่ อาสาสมัครประจำหมู่บ้าน บุคลากรทางการศึกษา ครู อาจารย์ ผู้มีประสบการณ์ เข้าร่วมการอบรม หมู่บ้านละ 5 คน ในวันที่ 24 – 25 เดือน เมษายน พ.ศ. 2550 ณ โรงแรมเม้าท์เทนอินน์ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยมี

วัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้มีการดำเนินงานด้านการป้องกัน คุ่มครองและ พิทักษ์เด็กในชุมชน และเพื่อเสริมสร้างรูปแบบและกลไกการบริหารจัดการในการพัฒนาเด็กและ เยาวชนในพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพ ตลอดจน เพื่อเสริมสร้างเด็กให้เกิดกระบวนการการเรียนรู้ ตลอดชีวิต โดยการพัฒนาความรู้คุณธรรมภายใต้สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

พื้นที่ดำเนินการของจังหวัดแม่ฮ่องสอนมีพื้นที่เป้าหมาย 5 หมู่บ้าน ใน 5 ตำบล นำร่อง ดังนี้คือ

1. บ้านหมอกจำแป่ หมู่ที่ 1 ตำบล หมอกจำแป่ อำเภอเมือง จังหวัด แม่ฮ่องสอน
2. บ้านหนองผักหนาม หมู่ที่ 7 ตำบล แม่สะเรียง อำเภอ แม่สะเรียง จังหวัด แม่ฮ่องสอน
3. บ้านแม่คะตวน หมู่ที่ 2 ตำบล สบเมย อำเภอ สบเมย จังหวัด แม่ฮ่องสอน
4. บ้านเมืองพร้าว หมู่ที่ 1 ตำบลเวียงใต้ อำเภอ ปาย จังหวัด แม่ฮ่องสอน
5. บ้านถ้ำลอด หมู่ที่ 1 ตำบล ถ้ำลอด อำเภอ ปางมะผ้า จังหวัด แม่ฮ่องสอน

(ในการทำวิจัยครั้งนี้จะศึกษาถึงกระบวนการพัฒนาเด็กอย่างป็นองค์รวม เฉพาะบ้านหมอกจำแป่ หมู่ที่ 1 ตำบล หมอกจำแป่ อำเภอเมือง จังหวัด แม่ฮ่องสอน)

โดยมีหลักการสำคัญคือ การบูรณาการของทุกภาคส่วน การมีส่วนร่วมของผู้คนในพื้นที่ การวิเคราะห์สถานการณ์ แนวโน้มของเด็ก ปัญหาความต้องการ การให้เด็กมีส่วนร่วมวางแผน การจัด กิจกรรมปูพื้นฐานด้านความฉลาดทางเชาว์ปัญญา (IQ) และความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ให้เด็กสร้าง แหล่งเรียนรู้และพื้นที่สร้างสรรค์ให้เด็ก ทีมในพื้นที่ สมาชิกสภาตำบล ผู้ใหญ่บ้าน ทีมบริหารหมู่บ้าน อาสาสมัครในพื้นที่ อาสาสมัครประจำหมู่บ้าน บุคลากรทางการศึกษา ครู อาจารย์ ผู้มีประสบการณ์ รายชื่อทีม สหวิชาชีพระดับพื้นที่ บ้านหมอกจำแป่ หมู่ที่ 1 ตำบลหมอกจำแป่ อำเภอเมือง จังหวัด แม่ฮ่องสอน ประกอบด้วย

1. นายวัชชัย ทิมนกุล	ประธาน (นักวิชาการศึกษาจากอบต.หมอกจำแป่)
2. นายสมพร ใฝ่หาแสงธรรม	กรรมการ (ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมอกจำแป่)
3. นายวิสิทธิ์ ไตรรัตน์นธิกุล	กรรมการ (อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน)
4. นายระนิตย์ ลีนคำ	กรรมการ (อาจารย์จาก โรงเรียนชุมชนบ้านหมอกจำแป่)
5. นายนิภัทร กอรปวิน	กรรมการ (เยาวชน)
6. นางรัตนา ลีลาดี	กรรมการ/เลขานุการ (ปลัดอบต.หมอกจำแป่)

2.2 บทบาทของทีมสหวิชาชีพระดับพื้นที่

บริหารจัดการโครงการคาราวานเสริมสร้างเด็กระดับพื้นที่ ดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาเด็กในพื้นที่ของตนเอง ตลอดจนการวางแผนจัดกิจกรรมตามยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาเด็ก

หลักการในการจัดกิจกรรมของทีมสหวิชาชีพระดับพื้นที่ คือ เข้าใจ ธรรมชาติความต้องการและปัญหาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มเป้าหมาย โดยมองและคิดทางบวก ถอดคิด เข้าถึงจิตใจ ตัวตน ศักยภาพ ข้อจำกัดของกลุ่มเป้าหมาย โดยหาวิธีการเทคนิค เครื่องมือ รูปแบบ พัฒนาให้กลุ่มเป้าหมายดีขึ้น มีศักยภาพ ความสุข พึ่งตนเอง ยั่งยืน โดยการสร้างแรงจูงใจ เสนอทางเลือกให้กำลังใจ สนับสนุนในการดำเนินงาน

2.3 เนื้อหาในการอบรม

การอบรมทีมสหวิชาชีพระดับพื้นที่ ได้เรียนรู้เกี่ยวกับนโยบายการดำเนินงานด้านเด็กของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ แนวทางการดำเนินงานโครงการคาราวานเสริมสร้างเด็ก จังหวัดแม่ฮ่องสอน การเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับเด็ก การเสริมสร้าง IQ/EQ บทบาทการจัดกิจกรรมของทีมสหวิชาชีพระดับพื้นที่ การบริหารจัดการโครงการคาราวานเสริมสร้างเด็กระดับพื้นที่ และการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น หลังจากนั้นได้แบ่งกลุ่มอภิปรายการดำเนินงานในเรื่องการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น, การจัดเวทีประชาชน, การจัดกิจกรรมสวัสดิการขั้นพื้นฐาน และเรื่องสถานการณ์เด็กในชุมชน

จากการแบ่งกลุ่มในเรื่อง การสำรวจข้อมูลเบื้องต้น

ข้อมูลวิธีการได้มาของข้อมูล จากการสำรวจเพิ่มโดยใช้แบบสำรวจ,แบบสัมภาษณ์และจากการขอข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.), ข้อมูลจากโรงเรียน, สาธารณสุข, จากทะเบียนราษฎร ซึ่งมีทั้งข้อมูลเชิงปริมาณ เช่น จำนวนเด็ก แยกเพศ ชาย,หญิง, ช่วงอายุ และข้อมูลเชิงคุณภาพ เช่น ข้อมูลทางสังคม วัฒนธรรม, สภาพปัญหาของเด็ก และการเคลื่อนไหวของข้อมูลที่ทันสมัย

จากการแบ่งกลุ่มในเรื่อง การจัดเวทีประชาชน

เป็นเวทีให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้สิ่งต่างๆในชุมชน เปิดโอกาสทางความคิดเกิดการมีส่วนร่วม มีการบูรณาการหน่วยงาน การแสดงความคิดเห็น ต่อยอดให้เด็กเกิดกระบวนการเรียนรู้ และทำให้ส่งผลถึงลูกสู่เด็ก ปัญหาที่พบ เช่น การไม่กล้าแสดงออกของเด็ก และเยาวชน ซึ่งการศึกษาภาคบังคับออกแบบให้เด็กจับกลุ่มทำงาน เด็กมักจะเข้าร่วมเฉพาะกิจกรรมที่เกี่ยวข้องโดยตรง

กระบวนการจัดเวทีประชาคมโดยเลือกประธาน เลขานุการและคณะทำงาน โดยชี้แจงก่อนทำประชาคมในเรื่อง เกี่ยวกับประเด็น ขอบเขต ในการจัดเวทีประชาคม พูดยุทธศาสตร์เปลี่ยนความคิดเห็น และการจับประเด็น ตลอดจนกำหนดข้อตกลงร่วม และให้มีการนำเสนอต่อสาธารณสุข กระบวนการ วิธีคิดสร้างประชาคมที่ช่วยกัน โดยอาจเน้นผ่านทางโรงเรียน และการดำเนินงาน

เสริมเทคนิคต่างๆ เช่น ด้านดนตรี ศิลปะ สำหรับการจัดเวทีในชั้นต่อเนื่อง มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ ด้านเด็กและเยาวชน เพื่อสร้างแนวทางที่เป็นรูปธรรม

จากการแบ่งกลุ่มอภิปรายในประเด็น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้และสันตนาการแก่เด็กในชุมชน ควรจัดกิจกรรมในด้านต่างๆ ดังนี้

1. กิจกรรมด้านการเรียนรู้ เช่น การจัดเข้าให้เด็กและเยาวชนค่ายอบรมด้านจริยธรรม และการสอนภาษาไทยใหญ่
2. กิจกรรมด้านโภชนาการ เช่น การสอนการประกอบอาหารประจำท้องถิ่น
3. กิจกรรมศิลปะ และหัตถกรรม เช่น การทำตุ๊ก การตัดรูปตุ๊ก, การทำเครื่องจักสาน
4. กิจกรรมด้านกฎหมาย เช่น การจัดอบรมให้ความรู้เรื่องกฎหมาย
5. กิจกรรมด้านสันตนาการ เช่น การแข่งขันกีฬาประจำปีสร้างเสริมความสัมพันธ์ทางครอบครัว, การประกวดร้องเพลงไทยลูกทุ่ง

ผลจากการแบ่งกลุ่ม อภิปรายในประเด็น การจัดกิจกรรมสวัสดิการขั้นพื้นฐาน

กลุ่มแม่และเด็ก ควรจัดกิจกรรมในเรื่องการเตรียมตัวก่อนแต่งงาน ก่อนมีบุตร การดูแลสุขภาพทางด้านร่างกายและทางด้านจิตใจ ด้านโภชนาการ ในกลุ่มเด็กแรกเกิด ควรจัดกิจกรรมในเรื่องการดูแลสุขภาพอนามัย ด้านโภชนาการ ในกลุ่มเด็กก่อนวัยเรียน ควรจัดกิจกรรมในเรื่องการพัฒนา ทักษะ และการเสริมสร้างพละอนามัย สำหรับในกลุ่มเด็กวัยเรียน ควรจัดกิจกรรมในเรื่องสื่อที่เหมาะสม การจัดให้มีศูนย์การเรียนรู้ การส่งเสริมค่านิยมเดิม เพื่อให้เด็กและเยาวชนสู่ความเป็นเลิศ รักการอ่านการเขียน

ผลจากการแบ่งกลุ่ม อภิปรายในประเด็น สถานการณ์เด็กในชุมชน

ในกลุ่มแม่และเด็ก พบว่าเด็กมีการแต่งงานก่อนวัยอันควร ทำให้เกิดการขาดความพร้อมในการเลี้ยงดูบุตร และขาดความรู้ในการเลี้ยงดูบุตร

ในกลุ่มเด็ก 0 – 6 ปี พบว่าเด็กขาดการพัฒนาทักษะในทุกด้าน สาเหตุจากการที่เด็กเกิดจากครอบครัวที่แตกแยก เด็กถูกทอดทิ้ง เด็กไม่ได้รับการดูแลสุขภาพและโภชนาการ และประกอบกับในบางพื้นที่ไม่มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ไม่มีบุคลากรและสื่อทักษะต่างๆ

ในกลุ่มเด็ก 7 – 18 ปี พบว่าเด็กมีการมั่วสุมกัน ดื่มสุราและสูบบุหรี่ ทำให้เกิดปัญหาการทะเลาะวิวาท ปัญหาชู้สาวในชุมชน และยังพบว่าเด็กขาดกิจกรรมทางสาธารณสุขประโยชน์และการเรียนรู้ในการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ เด็กบางคนขาดความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา

การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น กลุ่มเด็กเล็ก ปัญหาเด็กมีน้ำหนักน้อยกว่าเกณฑ์ เกิดภาวะทุพโภชนาการ ทำให้เด็กมีพัฒนาช้ากว่าเด็กปกติ แนวทางแก้ไข ประสานงานกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข อาสาสมัครสาธารณสุข ในการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง ในเรื่องการดูแลลูกอย่างถูกวิธีการให้อาหารเสริมตามวัย เด็กวัยเรียน มีสภาพปัญหา เช่น ครอบครัวยุคใหม่ แม่ ยากจน และมีปัญหาการหย่าร้าง แนวทางแก้ไขขอทุนการศึกษา จากหน่วยงานของรัฐและเอกชน ในกลุ่มวัยรุ่น ปัญหาจับกลุ่มมั่วสุมกันดื่มสุราและสูบบุหรี่ การทะเลาะวิวาท แนวทางแก้ไขจัดให้เข้าค่ายอบรม ของทหาร ในกลุ่มเด็กพิการ มีปัญหา การอยู่ร่วมกันในสังคม เกิดการเป็นภาระต้องมีคนคอยดูแล ทำให้ขาดรายได้ แนวทาง แก้ไข โดยให้มีการสำรวจรายชื่อเด็กที่พิการส่งให้สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ขั้นตอนที่ 3 การจัดเวทีประชาคมหมู่บ้าน

การจัดเวทีประชาคมบ้านหมอกจำแป่ ได้ดำเนินการในวันที่ 12 เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2550 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรม การพัฒนาในด้านต่างๆ ให้กับเด็กและเยาวชน และ เพื่อค้นหาสาเหตุ สภาพปัญหาต่างๆ ของเด็กและเยาวชน ในตำบลหมอกจำแป่ โดยมีกลุ่มเป้าหมาย เป็นเด็กและเยาวชนในหมู่บ้านหมอกจำแป่ หมู่ที่ 1 อายุ 0 – 18 ปี ครอบครัวยุคใหม่และเยาวชน ตลอดจนชุมชนและองค์กรเครือข่าย ให้กลุ่มเป้าหมายได้มีส่วนร่วมในการเสนอถึงสภาพปัญหาและความต้องการ วิเคราะห์ปัญหา ตัดสินใจ และรับผลประโยชน์ โดยมีขั้นตอนคือ

ขั้นที่ 1 ชี้แจง ความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของโครงการ

กิจกรรมการดำเนินการ โดยพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดแม่ฮ่องสอน
ชี้แจง ความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของ โครงการการร่วมนเสริมสร้างเด็กจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ขั้นที่ 2 เสนอปัญหาและความต้องการ

โดยมีกิจกรรมการสำรวจปัญหา ความต้องการของชุมชนหมอกจำแป่ โดยการให้เด็ก เยาวชน และประชาชนเสนอปัญหาและความต้องการที่ชุมชนต้องการให้แก่เด็ก และเยาวชน ซึ่งได้มีการเสนอความต้องการดังต่อไปนี้ คือ การสอนพิเศษให้แก่เด็ก , การเข้าค่ายอบรมด้านจริยธรรม ,การจัดกิจกรรมด้านกีฬา ,การเรียนคอมพิวเตอร์ / อินเทอร์เน็ต , การแกะสลักตุ๊ก / ทำป่านชอย , การเรียนภาษาไทย ,การทำของที่ระลึก ,การจักสาน ,การสอนทำอาหาร ,การอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ใน วันสำคัญต่างๆ , การอนุรักษ์ป่าชุมชน , การศึกษาเรื่องสมุนไพร และการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ

หลังจากนั้นทีมสหวิชาชีพ ให้ผู้มาเข้าร่วมกิจกรรมพิจารณาถึงความต้องการที่ต้องการ ให้แก่เด็กและเยาวชนที่แท้จริง โดยการยกมือลงคะแนนและจัดลำดับความสำคัญ ผลการลงคะแนน เป็นดังนี้

1. การอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น	69	คะแนน
2. การสอนพิเศษ	59	คะแนน
3. การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น	52	คะแนน
4. การเข้าค่ายจริยธรรม	32	คะแนน
5. การอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ	32	คะแนน
6. งานกีฬา	8	คะแนน
7. การทำอาหาร	7	คะแนน

ขั้นตอนที่ 4 การจัดทำโครงการ

โครงการคาราวานเสริมสร้างเด็ก บ้านหมอกจำแป่ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการดำเนินงาน ด้านการป้องกันคุ้มครองและพิทักษ์เด็กในชุมชน และเพื่อเสริมสร้างรูปแบบและกลไกบริหารจัดการในการพัฒนาเด็กและเยาวชนในพื้นที่ ให้มีประสิทธิภาพ ตลอดจนเพื่อเสริมสร้างเด็กให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยพัฒนาความรู้ คู่คุณธรรมภายใต้สิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม กลุ่มเป้าหมายเป็น เด็กและเยาวชนในหมู่บ้านหมอกจำแป่ หมู่ที่ 1 อายุ 0 – 18 ปี ครอบครัวเด็กและเยาวชน ชุมชนและองค์กรเครือข่าย

ขั้นตอนการดำเนินการ ทีมสหวิชาชีพระดับพื้นที่ จัดทำโครงการตามสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน ที่ได้จากการจัดเวทีประชาคม เสนอเพื่อขออนุมัติโครงการจากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยมีกิจกรรม ดังนี้

1. การสำรวจข้อมูลเบื้องต้นของเด็ก
2. เสริมสร้างความตระหนักในครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลเด็ก
3. ส่งเสริมให้ชุมชนจัดแหล่งเรียนรู้และสันทนาการที่เหมาะสมกับเด็ก

ขั้นตอนที่ 5 การนำโครงการไปปฏิบัติ

1. การสำรวจข้อมูลเบื้องต้นของเด็ก โดยทีมสหวิชาชีพระดับพื้นที่ ร่วมกันจัดทำแบบสำรวจข้อมูลทั่วไป เด็ก เยาวชน แล้วนำไปสำรวจข้อมูลในหมู่ที่ 1 ตำบลหมอกจำแป่ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ทุกหลังคาเรือน พบว่า มีจำนวน 257 หลังคาเรือน จำนวนประชากร 1,109 คน เป็นเด็กและเยาวชนอายุ 0 – 18 ปี จำนวน 158 คน เป็นเพศชาย 82 คน เพศหญิง 76 คน

2. เสริมสร้างความตระหนักในครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลเด็ก โดยการจัดเวทีประชาคมของหมู่บ้านหมอกจำแป่ ดำเนินการประชุมทีมสหวิชาชีพระดับพื้นที่ กำหนดวันเวลาที่จัดเวที ประชาสัมพันธ์ มอบหมายหน้าที่ เช่น ในหมู่บ้านมอบหมายให้ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านและสารวัตรกำนัน ในกลุ่มเด็กนักเรียน มอบหมายให้อาจารย์โรงเรียนชุมชนบ้านหมอกจำแป่ประชาสัมพันธ์แก่นักเรียนในโรงเรียน

3. ส่งเสริมให้ชุมชนจัดแหล่งเรียนรู้และสันตนาการที่เหมาะสมกับเด็ก ดังนี้

3.1 กิจกรรมอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และวันสำคัญต่างๆ เช่น การแห่เทียนพรรษา ในเทศกาลวันเข้าพรรษา ได้มีกิจกรรมการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม โดยมีการรวมกลุ่มกันของคณะครู นักเรียน ผู้ปกครอง องค์กรชุมชน ทีมสหวิชาชีพ ได้มาเข้าร่วมตกแต่งเทียนพรรษา และแห่เทียนพรรษา ของโรงเรียนบ้านหมอกจำแป่ โดยได้นำไปถวายที่วัดบ้านยอด และทางศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหมอกจำแป่ ได้แห่เทียนพรรษาและนำไปถวายที่วัดหมอกจำแป่

3.2 กิจกรรมเรียนรู้เสริมทักษะภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน ดำเนินกิจกรรมโดยเปิดรับสมัครเด็กที่สนใจในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ หลักสูตร 3 ชั่วโมงต่อวันทุกวันเสาร์ ตั้งแต่เวลา 09.00 – 12.00 น. โดยมีเด็กที่สมัครเข้าร่วม โครงการเป็นเด็กตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนต่างๆ มีครูผู้สอนที่เป็นครูที่สอนภาษาอังกฤษจากโรงเรียนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในการจัดการเรียนการสอน ทางคุณครูได้แบ่งเด็กเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเด็กระดับประถมศึกษา และเด็กระดับมัธยมศึกษา

เด็กที่สมัครเข้ามาเรียนเป็นนักเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 28 คน และเด็กระดับมัธยมศึกษา จำนวน 28 คน จากโรงเรียนชุมชนบ้านหมอกจำแป่ โรงเรียนอนุบาลแม่ฮ่องสอน โรงเรียนเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน และ โรงเรียนห้องสอนศึกษา สำหรับเนื้อหาที่สอน เป็นการเพิ่มทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับ การพูด การฟัง การอ่าน การเขียน ภาษาอังกฤษ โดยเน้นทักษะการพูด การทักทายพูดคุยถามถึงสารทุกข์สุกดิบ และสอนให้เด็กรู้จักถึงเรื่องเกี่ยวกับโลกของเรา ทวีปต่างๆ ตลอดจนสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ จากการพูดคุยกับเด็ก พบว่า

“ ถ้าไม่ได้มาเรียน อยู่บ้านคูทิวี บางครั้งก็ไปเล่นเกมส์ในเมือง ”

“ ครูสอนไม่เหมือนที่โรงเรียนค่ะ ”

3.3 กิจกรรมเข้าค่ายคุณธรรม จริยธรรม อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นการจัดกิจกรรมให้เด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 3 จากโรงเรียนชุมชนบ้านหมอกจำแป่ จำนวน 120 คน โดยมีวิทยากร คือ พระครูอนุสนธิ์ธรรมกิจ เจ้าอาวาสวัดหมอกจำแป่ , พระสุบิน

เลขานุการวัดพระธาตุคอกงมู และพระครูวิรัตน์ จากวัดม่วยต่อ ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นผู้ให้การอบรมนักเรียนร่วมกับคณะครู ทีมสหวิชาชีพในพื้นที่ และองค์การบริหารส่วนตำบลหมอกจำแป้ โดยจัดกิจกรรมเข้าค่ายเป็นเวลา 3 วัน ที่วัดหมอกจำแป้ เนื้อหาที่สอนเป็นเรื่องเกี่ยวกับคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ คือ ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี มีน้ำใจ

ขยัน ความตั้งใจเพียรพยายาม ทำหน้าที่การทำงานอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ อดทน ความขยันต้องปฏิบัติควบคู่กับสติปัญญา แก้ปัญหาจนเกิดความสำเร็จ คือผู้ที่ตั้งใจทำอย่างจริงจัง ต่อเนื่องในเรื่องที่ถูกต้อง เป็นคนสู้งาน มีความพยายามไม่ท้อถอย กล้าเผชิญอุปสรรค รั้งงานที่ทำ ตั้งใจทำหน้าที่อย่างจริงจัง

ประหยัด คือการรู้จักเก็บออม ถนอมใช้ทรัพย์สิน สิ่งของแต่พอควรพอประมาณ ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือย ฟุ้งเฟ้อ ผู้ที่มีความประหยัด คือผู้ที่ดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย รู้จักฐานะทางการเงินของตน คิดก่อนใช้ คิดก่อนซื้อ เก็บออม ใช้ทรัพย์สินสิ่งของอย่างรู้ค่า รู้จักทำบัญชีรายรับ - รายจ่ายของตนเองอยู่เสมอ

ซื่อสัตย์ คือ ประพฤติตรงไม่เอินเอียง ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม มีความจริงใจปลอดจากความลำเอียงหรืออคติ ผู้ที่มีความซื่อสัตย์ คือผู้ที่ประพฤติตรงทั้งต่อหน้าที่ต่อวิชาชีพ ตรงต่อเวลา ไม่ใช่เล่ห์กลคดโกงทั้งทางตรงและทางอ้อม

มีวินัย คือ การยึดมั่นในระเบียบแบบแผน ข้อบังคับและข้อปฏิบัติ ซึ่งมีทั้งวินัยต่อตนเองและวินัยต่อสังคม ผู้ที่มีวินัย คือผู้ที่ปฏิบัติงานในขอบเขต กฎ ระเบียบของสถานศึกษา สถาบันองค์กร สังคมและประเทศ โดยที่ตนเองยินดีปฏิบัติตามอย่างเต็มใจและตั้งใจ

สุภาพ คือ เรียบร้อย อ่อนโยน ละมุนละม่อม มีกิริยามารยาทที่ดีงาม มีสัมมาคารวะ คือผู้ที่อ่อนน้อมถ่อมตนตามสถานภาพ และกาลเทศะ ไม่ก้าวร้าว รุนแรง วางอำนาจ ข่มผู้อื่นทั้งทางวาจาและท่าทาง แต่ในเวลาเดียวกัน ยังคงมีความมั่นใจในตนเอง เป็นผู้ที่มารยาท วางตนเหมาะสมตามวัฒนธรรมไทย

สะอาด คือ ปราศจากความมัวหมอง ทั้งกายใจและสภาพแวดล้อม ความผ่องใสเป็นที่เจริญตา ทำให้สบายใจต่อผู้พบเห็น ผู้ที่มีความสะอาด คือผู้รักษาร่างกายที่อยู่อาศัย สิ่งแวดล้อมถูกต้องตามสุขลักษณะ ฝึกฝนจิตใจมิให้ขุ่นมัว จึงมีความสดใสอยู่เสมอ

สามัคคี คือ ความพร้อมเพรียงกัน ความกลมเกลียวกัน ความปรองดองกัน ร่วมใจกัน ปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามที่ต้องการ เกิดงานการอย่างสร้างสรรค์ ไม่ทะเลาะวิวาท ไม่เอารัดเอาเปรียบกัน ผู้ที่มีความสามัคคี คือผู้ที่เปิดใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รู้ในบทบาทของตน ทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตามที่ดี มีความมุ่งมั่นต่อการรวมพลังกัน ช่วยเหลือเกื้อกูล เพื่อให้การทำงาน

สำเร็จลุล่วง แก้ปัญหาและขจัดความขัดแย้งได้ เป็นผู้มีเหตุผลยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อ พร้อมทั้งปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติ

มีน้ำใจ คือ ความจริงใจที่ไม่เห็นแก่ตัวเองหรือเรื่องตัวเอง แต่เห็นอกเห็นใจเห็นคุณค่าเพื่อนมนุษย์ มีความเอื้ออาทรเอาใจใส่ ให้ความสนใจในความต้องการ ความจำเป็น ความทุกข์สุขของผู้อื่นและพร้อมที่จะช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน ผู้มีน้ำใจ คือ ผู้ให้และผู้อาสาช่วยเหลือสังคม รู้จักแบ่งปันเสียสละความสุขส่วนตน เพื่อทำประโยชน์แก่ผู้อื่น เข้าใจเห็นใจผู้ที่มีความเดือดร้อน อาสาช่วยเหลือสังคมด้วยแรงกาย สติปัญญา ลงมือปฏิบัติการเพื่อบรรเทาปัญหาหรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้เกิดขึ้นในสังคม กิจกรรมที่ให้เด็กทำกิจกรรม เช่น การทำวัตร สวดมนต์ นั่งสมาธิ ตลอดจนให้เด็กตอบปัญหาทางธรรมะ

3.4 กิจกรรมการอบรมกีฬาขั้นพื้นฐาน โดยการประชาสัมพันธ์ให้เด็กและเยาวชนที่มีความสนใจในการกีฬาสมัครเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อให้ได้เรียนรู้และมีพื้นฐานในเรื่องกีฬาที่ดีและเป็นการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนเห็นความสำคัญในการออกกำลังกาย ได้เล่นกีฬาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีสุขภาพแข็งแรง มีบุคลิกภาพที่ดี กลุ่มเป้าหมายคือ เกณฑ์นำเด็กและเยาวชนเพศชาย ที่กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 จากโรงเรียนชุมชนบ้านหมอกจำแป้ จำนวน 35 คน จัดอบรมเกี่ยวกับกฎ กติกา การแข่งขันกีฬาฟุตบอล , ฟุตซอล และทดสอบในสนามจริง โดยจัดที่ลานวัดลานใจ ลานกีฬา วัดหมอกจำแป้ ในวันที่ 15 เดือน กันยายน พ.ศ. 2550

3.5 จัดหาสื่อการเรียนรู้ ประเภทหนังสือ และ ชุดกิจกรรมสร้างสรรค์ ให้แก่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหมอกจำแป้ มีเด็กที่ผู้ปกครอง ส่งมาที่ศูนย์เด็กเล็ก จำนวน 41 คน โดยมีครูพี่เลี้ยงหรือผู้ดูแลเด็ก (ผด.) ที่ผ่านการฝึกอบรมตามหลักสูตรแล้ว จำนวน 2 คน ได้จัดทำโครงการจัดหาสื่อและอุปกรณ์ที่เหมาะสมสำหรับเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหมอกจำแป้ โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นชุดสื่อประเภทหนังสือนิทานและชุดกิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็ก (เช่น แท่นABC ชุดสัตว์ป่า ชุดผลไม้ ชุดผักสวนครัว เครื่องครัวหรรษา เป็นต้น) ซึ่งทางผู้ดูแลเด็กได้ส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้โดยใช้สื่อ ในการสอนเด็ก ให้เด็กได้มีกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมเกมการศึกษา กิจกรรมกลางแจ้งและได้เล่นนิทานให้เด็กๆ ฟัง เพื่อให้เด็กได้มีการพัฒนาในด้านต่างๆ ทั้งทางด้านร่างกายพัฒนาการตามวัย การเคลื่อนไหว สติปัญญา ด้านจิตใจ อารมณ์ และด้านสังคมอย่างต่อเนื่อง และได้ประเมินความฉลาดทางอารมณ์ เด็กอายุ 3 – 5 ปีก่อนดำเนินกิจกรรม โดยใช้แบบประเมินจากกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข โดยให้ผู้ปกครองเด็กเป็นผู้ประเมินอารมณ์ ความรู้สึกและพฤติกรรมของเด็กในช่วง 4 เดือนที่ผ่านมา โดยทำเครื่องหมาย ถูก (✓) ในช่องที่คิดว่าตรงกับตัวเด็กมากที่สุด

ขั้นตอนที่ 6 การประเมินผลโครงการ

การประเมินผลตามโครงการที่นำไปสู่การปฏิบัติที่ละกิจกรรมซึ่งได้แก่

1. กิจกรรมอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และวันสำคัญต่างๆ ในโครงการคาราวานเสริมสร้างเด็ก ตำบลหมอกจำแป่ ได้มีกิจกรรมการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมในวันเข้าพรรษา ประเมินผลจากการที่ได้มีการรวมกลุ่มกันของผู้ปกครองและคณะครู นักเรียน องค์กรชุมชน โดยทีมสหวิชาชีพ ได้ซื้อเทียนและเข้าร่วมตกแต่งเทียนพรรษา และแห่เทียนพรรษา ของทั้ง 2 แห่ง คือโรงเรียนชุมชนบ้านหมอกจำแป่ ได้นำไปถวายที่วัดบ้านยอด ตำบลหมอกจำแป่ และทางศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหมอกจำแป่ ได้แห่เทียนพรรษา และนำไปถวายที่วัดหมอกจำแป่ ซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมกันของผู้ปกครอง และคณะครู นักเรียน องค์กรชุมชน ในการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม

2. กิจกรรมเรียนรู้เสริมทักษะภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน

จากเด็กที่สมัครเข้ามาเรียนเป็นนักเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 28 คน และเด็กระดับมัธยมศึกษา จำนวน 28 คน จากโรงเรียนหลายๆแห่ง สำหรับเนื้อหาที่สอน เป็นการเพิ่มทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับ การพูด การฟัง การอ่าน การเขียน ภาษาอังกฤษ โดยเน้นทักษะการพูด การทักทายพูดคุยถามถึงสารทุกข์สุกดิบ และสอนให้เด็กรู้จักถึงเรื่องเกี่ยวกับโลกของเรา ทวีปต่างๆ สถานที่ท่องเที่ยว เพื่อให้เด็กสามารถสื่อสารกับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในชุมชนของตนเองได้

จากการพูดคุยและการสังเกต พบว่าเด็กมีความสนใจในการที่จะเรียนรู้ภาษาอังกฤษ มีการทำกิจกรรมด้วยกัน การจับคู่สนทนาทักทายกันเป็นภาษาอังกฤษ การทำแบบทดสอบหลังการเรียน การตอบคำถามคุณครู ซึ่งในช่วงสัปดาห์แรกๆ เด็กยังไม่ค่อยกล้าแสดงออก ไม่กล้าพูด เนื่องจากเด็กมีระดับชั้นการเรียนและมีพื้นฐานการเรียนภาษาอังกฤษที่แตกต่างกัน แต่เมื่อมาเรียนหลายสัปดาห์ขึ้น พบว่า เด็กมีพัฒนาการที่ดีขึ้น สามารถเข้าใจที่คุณครูพูด สามารถอ่านและพูดทักทาย สื่อสารภาษาอังกฤษเบื้องต้นได้ ดังเช่นที่เด็กๆ ได้สะท้อนให้ฟังว่า

“ ดีครับ คุณครูสอนเข้าใจดี ”

“ ได้รับความรู้เกี่ยวกับภาษาอังกฤษและได้รู้จักเพื่อนเพิ่มขึ้นค่ะ ”

“ อยากให้มีการสอนแบบนี้อีกค่ะ ”

3. กิจกรรมเข้าค่ายคุณธรรม จริยธรรม เป็นการจัดกิจกรรมให้เด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 3 จากโรงเรียนชุมชนบ้านหมอกจำแป่ จำนวน 120 คน โดยจัดกิจกรรมเข้าค่ายเป็นเวลา 3 วัน ที่วัดหมอกจำแป่ เนื้อหาที่สอนเป็นเรื่องเกี่ยวกับคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ คือ ขยันประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี มีน้ำใจ และมีกิจกรรมให้เด็กทำ เช่น การทำวัตร การสวดมนต์

การฝึกนั่งสมาธิ ตลอดจนให้เด็กตอบปัญหาทางธรรมะ จากการพูดคุย พบว่า เด็กมีความสนใจในการเข้าอบรมค่ายคุณธรรม จริยธรรม ในครั้งนี้เป็นอย่างดี และเด็กสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ ตลอดจนสามารถนำไปปฏิบัติและบอกต่อให้กับผู้ปกครองและเพื่อนๆ ได้

4. กิจกรรมการอบรมกีฬาขั้นพื้นฐาน ประเมินผลโดยการให้เด็กและเยาวชนทำแบบทดสอบหลังจากที่อาจารย์สอนภาคทฤษฎีเสร็จแล้ว และเพื่อให้ได้เรียนรู้และมีพื้นฐานในเรื่องกีฬาที่ดี ได้มีการฝึกภาคปฏิบัติในสนามจริง เช่น ฝึกเป็นนักกีฬาและผู้ตัดสินกีฬาประเภทฟุตบอล และฟุตซอล ซึ่งสนามที่ฝึกเป็นสนามที่เด็กและเยาวชนจะมีการจัดแข่งขันฟุตซอลทุกปี ในช่วงเดือนพฤศจิกายน โดยทางองค์การบริหารส่วนตำบลหมอกจำแป่ จัดให้มีถ้วยรางวัลและเงินรางวัลที่ชนะเลิศและรองชนะเลิศ ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนเห็นความสำคัญในการออกกำลังกาย ได้เล่นกีฬาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีสุขภาพแข็งแรง มีบุคลิกภาพที่ดี

5. กิจกรรมการจัดหาสื่อการเรียนรู้ ประเภทหนังสือนิทาน และชุดกิจกรรมสร้างสรรค์ ให้แก่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก บ้านหมอกจำแป่

ผู้ดูแลเด็ก หรือครูพี่เลี้ยง ได้นำสื่อการเรียนรู้มาสอนให้แก่เด็ก พบว่า เด็กมีความสนใจในการเรียนรู้สิ่งใหม่เพิ่มขึ้น เด็กรู้จักชื่อเรียกสิ่งของแต่ละชนิดได้ เด็กส่วนใหญ่มีพัฒนาการด้านร่างกายตามวัย และผู้ดูแลเด็ก ได้จัดทำสมุดให้ผู้ปกครองและผู้สนใจ สามารถยืมสื่อต่างๆ จากศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งผู้ปกครองหลายคนได้ยืมไปสอนเด็กที่บ้านต่อจากที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การประเมินความฉลาดทางอารมณ์ โดยผู้ปกครองเป็นผู้ประเมินอารมณ์ ความรู้สึกและพฤติกรรมของเด็กในช่วง 4 เดือนที่ผ่านมา โดยทำเครื่องหมาย ถูก ในช่องที่คิดว่าตรงกับตัวเด็กมากที่สุด เมื่อได้คะแนนครบทุกข้อแล้ว ให้รวมคะแนนในแต่ละด้านย่อยทั้ง 9 ด้าน แล้วนำคะแนนแต่ละด้านมาใส่ในช่องผลรวมของคะแนนในกราฟความฉลาดทางอารมณ์ กราฟความฉลาดทางอารมณ์ ทำให้ทราบโดยสังเขปว่าเด็กมีระดับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับใด มีความจำเป็นต้องพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในด้านนั้นๆ มากน้อยเพียงใด

การแปรผลการประเมินความฉลาดทางอารมณ์ในศูนย์เด็กเล็ก บ้านหมอกจำแป่

จำนวน 41 คน พบว่า

1. เด็กมีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ที่ดี ควรส่งเสริมและรักษาคุณลักษณะนี้ให้คงไว้ จำนวน 9 คน
2. เด็กควรได้รับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในด้านนั้นๆ ให้ดียิ่งขึ้น ผู้ใหญ่ควรร่วมกันส่งเสริมให้เด็กพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในด้านนั้นๆ อย่างต่อเนื่อง จำนวน 19 คน
3. เด็กจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในด้านนั้นๆ ให้ดียิ่งขึ้น ผู้ใหญ่ต้องช่วยกันเอาใจใส่พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์เด็ก อย่างจริงจังและสม่ำเสมอ จำนวน 13 คน

ส่วนที่ 3 ผลการพัฒนาเด็กโดยใช้กระบวนการเสริมสร้างเด็กอย่างเป็นองค์รวม ตามโครงการ การรวมนเสริมสร้างเด็ก จากการศึกษาวิจัยได้เข้าร่วมในกระบวนการพัฒนาเด็ก พบว่า มีผลต่อ ทีมสหวิชาชีพระดับพื้นที่ ผลต่อเด็ก ตลอดจนผลต่อชุมชน / สังคม ดังต่อไปนี้ คือ

1. ทีมสหวิชาชีพระดับพื้นที่

หลังจากที่ได้เข้ารับการอบรมจาก ทีมสหวิชาชีพ ครู ก โดยสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดแม่ฮ่องสอนแล้ว ทีมสหวิชาชีพระดับพื้นที่ ได้ประชุมทีมงานในการจัดทำโครงการเพื่อเสนอต่อสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยเตรียมการจัดเวทีประชาคมของหมู่บ้านหมอกจำแป่ ทำแผนยุทธศาสตร์ โดยการทำงานแบบมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรม และมีกรมอบหมายหน้าที่ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ และร่วมมือร่วมใจกัน จัดกิจกรรมให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เช่น การจัดเวทีประชาคม, การจัดอบรมเยาวชนเข้าค่ายจริยธรรม คุณธรรม ,การจัดกิจกรรมอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ในวันสำคัญต่างๆ เช่น การแห่เทียนพรรษาในเทศกาลวันเข้าพรรษา ,กิจกรรมเรียนรู้เสริมทักษะภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน , กิจกรรมการอบรมกีฬาขั้นพื้นฐานและการจัดซื้อสื่อการเรียนรู้ ประเภทหนังสือ และชุดกิจกรรมสร้างสรรค์

นวัตกรรม เป็นแนวคิดใหม่ในการพัฒนาการเสริมสร้างเด็กตามโครงการการรวมนเสริมสร้างเด็ก ได้แก่ การบูรณาการระหว่างหน่วยงานหลายหน่วยงานมาร่วมกัน เช่น อาจารย์จากโรงเรียน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และนักวิชาการจากองค์การบริหารส่วนตำบลหมอกจำแป่ เป็นการใชีวิตaylorตัวคุณ (ครู ก. และครู ข.) โดยทีมสหวิชาชีพระดับจังหวัดที่ได้เข้ารับการอบรมเป็นครู ก. มาเป็นวิทยากรในการจัดอบรมทีมสหวิชาชีพระดับพื้นที่ครู ข. ใช้การมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ ซึ่งประกอบด้วย เด็ก เยาวชน ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน และองค์กรเครือข่าย ในการเข้าร่วมในการเสนอปัญหาและความต้องการของชุมชนโดยการใช้เวทีประชาคมและการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการในการพัฒนาเด็ก เพื่อความยั่งยืนของโครงการ ในการวิเคราะห์สถานการณ์และแนวโน้มของเด็ก ทำให้ได้แผนยุทธศาสตร์ของชุมชน

2. ผลต่อเด็ก

ผลของกระบวนการพัฒนาเด็ก ทำให้เด็กในหมู่บ้านหมอกจำแป่ ได้รับการพัฒนาในหลายๆ ด้าน เช่น เด็กในศูนย์พัฒนาเด็ก ได้รับการพัฒนาในทุกด้าน คือ ด้านร่างกาย ได้รับการพัฒนาในเรื่องของพัฒนาการ การเคลื่อนไหว การใช้มือ การหยิบจับสื่อ ทางด้านจิตใจ อารมณ์ การรู้จักอดทน การรอคอย การเข้าแถว การตรงต่อเวลา ด้านสังคม เด็กได้รับการพัฒนาในเรื่องเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันในสังคม ความสามัคคี การฝึกมารยาทในสังคม การรู้จักแบ่งปันกัน ฝึกความรับผิดชอบ

เด็กในโรงเรียน ได้รับการพัฒนาในเรื่อง การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการจัดเวทีประชาคม และเด็กได้รับการพัฒนาในเรื่องการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ทำให้เด็กสามารถมีทักษะในด้านการฟัง การพูด การอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษ เพิ่มขึ้น ตลอดจนสามารถสื่อสารในการสนทนากับชาวต่างชาติได้ และเด็กได้รับการพัฒนาในเรื่องของการอบรมการเข้าค่ายคุณธรรม และจริยธรรม ได้เรียนรู้เกี่ยวกับ 8 คุณธรรมพื้นฐาน การสวดมนต์ นั่งสมาธิ ซึ่งเด็กสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ และเด็กได้เข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ในวันสำคัญต่างๆ เช่น การแห่เทียนในเทศกาลวันเข้าพรรษา ร่วมกับผู้ปกครอง คณะครู ทีมสหวิชาชีพในพื้นที่ ตลอดจนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และเยาวชนเพศชายที่กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 ยังได้เรียนรู้เกี่ยวกับการฝึกเป็นนักกีฬาและผู้ตัดสินกีฬาประเภทฟุตบอล และฟุตบอลด้วย

เด็กและเยาวชนได้รับการพัฒนาในทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา โดยบุคคลหลากหลายอาชีพ ซึ่งมีความรู้ ประสบการณ์กับการทำงานด้านเด็กมาร่วมกัน ดำเนินการ โครงการคาราวานเสริมสร้างเด็ก กลุ่มเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก บ้านหมอกจำแป้ มีเด็กจำนวน 41 คน ได้มีการประเมินพัฒนาการทางด้านร่างกาย พบว่า เด็กมีพัฒนาการทางกายส่วนใหญ่ดี จำนวน 38 คน(92.68 %) และพบเด็กที่มีความพิการทางสายตา 1 คน, ขาพิการทั้ง 2 ข้าง 1 คนและเด็กที่มีความพิการทางสมอง(Autistic) 1 คน ด้านอารมณ์ ได้มีการประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ให้แก่เด็กก่อนเริ่มให้มีกิจกรรม โดยให้ผู้ปกครองประเมินตัวเด็กเอง พบว่า เด็กมีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ที่ดี จำนวน 9 คน (21.95 %) และเด็กควรได้รับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในด้านนั้นๆให้ดียิ่งขึ้น จำนวน 19 คน(46.34 %) และ เด็กจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในด้านนั้นๆให้ดียิ่งขึ้น ผู้ใหญ่ต้องช่วยกันเอาใจใส่พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์เด็ก อย่างจริงจังและสม่ำเสมอ จำนวน 13 คน(31.71 %)

ผลของกระบวนการพัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวม ทำให้เด็ก เยาวชนเกิด กระบวนการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ซึ่งประกอบด้วย เด็ก เยาวชน ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน และองค์กรเครือข่าย ในการเข้าร่วมในการเสนอปัญหาและความต้องการของชุมชน โดยการใช้เวทีประชาคมและการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการในการพัฒนาเด็ก เพื่อความยั่งยืนของโครงการ ในการวิเคราะห์สถานการณ์และแนวโน้มของเด็ก ให้เด็กเกิดกระบวนการเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินกิจกรรม และปูพื้นฐานเด็กด้านความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) เพื่อให้เด็กคิดอย่างเป็นระบบ เกิดผลลัพธ์ คือเด็กมีความรู้คู่คุณธรรม

3. ชุมชน / สังคม

ชุมชนบ้านหมอกจำแป่ นับเป็นชุมชนที่เป็นที่น่ายินดี ที่ได้รับการคัดเลือกจากคณะกรรมการบริหาร โครงการคาราวานเสริมสร้างเด็ก จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในพื้นที่อำเภอเมือง ทำให้เด็กและเยาวชน ผู้ปกครอง ในชุมชนได้รับการพัฒนาและเรียนรู้ในหลายๆ ด้าน เช่น แหล่งเรียนรู้ และพื้นที่สร้างสรรค์ในชุมชน โดย องค์การบริหารส่วนตำบลหมอกจำแป่ สนับสนุน ให้เด็กมีแหล่งเรียนรู้และพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเด็ก ในการจัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาเด็กไว้อย่าง หลากหลาย เน้นการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อกระจายโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้และมีพื้นที่สำหรับการ แสดงกิจกรรมอย่างสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและมีพัฒนาการที่เหมาะสมทั้ง ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา สถานที่ที่มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับเด็ก ในชุมชน เช่น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียนและวัด เพื่อให้เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกัน โดยอาศัย ทรัพยากรจากทุนทางสังคมที่มีอยู่ในท้องถิ่น นอกจากนี้ ยังเป็นพื้นที่และช่องทางที่เปิดโอกาสให้ เยาวชน ได้แสดงกิจกรรมตามศักยภาพ เช่น การแข่งขันกีฬาต่างๆ การรณรงค์เพื่อบำเพ็ญประโยชน์ ผลลัพธ์ที่ได้คือ เด็กได้รับการพัฒนาครบทุกด้าน และมีการปรับพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น ตลอดจนการ ไร่รถโมบาย มาเป็นตัวขับเคลื่อนกิจกรรมในพื้นที่ สร้างและขยายเครือข่ายการดำเนิน กิจกรรมให้กว้างไกลต่อไป ทำให้เป็นชุมชนต้นแบบใน โครงการคาราวานเสริมสร้างเด็กในอำเภอ เมืองแม่ฮ่องสอน